

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE
nr 24/1986-87 med anledning av landskapsstyrelsens meddelande till landstinget angående översikt av landskapet Ålands hushållning åren 1987-1991.

Landstinget har den 15 september 1987 inbegärt finansutskottets yttrande över meddelandet. Utskottet, som i ärendet hört finanschefen Dan E.Eriksson, avdelningschefen för näringsavdelningen Olof Erland, överinspektören Göran Frantzén, yrkesutbildningsinspektören Gösta Helander, landstingets sekreterare Lars Ingmar Johansson, t.f. kanslichefen Peter Lindbäck, överingenjören Anders Lindholm, utvecklingsplaneraren Bjarne Lindström, landskapsstyrelseledamoten Lars Porko, landskapsstyrelseledamoten Olof Salmén, trafiksäkerhetskonsulenten Carola Wahlfors, regionplanechefen Gunda Åbonde-Wickström och skolinspektören Jan-Erik Åkerfelt, får med anledning härav anföra följande.

Allmän motivering

Målsättningar och strategier

I meddelandet sägs att landskapsstyrelsen har för avsikt att revidera sättet för utarbetande av femårsöversikterna och att ekonomiska sekretariatet skall engageras i högre grad vad gäller det konkreta arbete med att samordna de olika enheternas målsättningar med den övergripande målsättningen. Landskapsstyrelsen anser dock inte att de av landstinget föreslagna direktiven skulle underlätta uppgörandet av översikten.

Långtidsplaneringen måste enligt utskottets åsikt grunda sig på den av landstinget fastslagna övergripande målsättningen. För att kunna framlägga ett programförslag för en därtill anpassad ekonomisk politik borde landskapsstyrelsen lämpligast genom ekonomiska rådet och ekonomiska sekretariatet utarbeta nödvändigt beslutsunderlag. De riktlinjer som härefter fastställs bör ligga till grund för de direktiv landskapsstyrelsen utarbetar och vilka skall utgöra basen för de olika enheternas förslag till långtidsbudget. De olika förslagen måste sedan koordineras och här kunde enligt utskottets åsikt ekonomiska sekretariatet ges en mer aktiv roll.

Utskottet vill även anknyta till den debatt som förts om landskapets skärgårdspolitik. Det har härvid anförts att utvecklingen skulle varit mer gynnsam i Åbolands

skärgård. Uskottet anser därför att en utredning beträffande utvecklingen och tillståndet i de åländska skärgårds- och randkommunerna jämfört med de i Åbolands skärgård bör göras för att klarhet i frågan skall kunna uppnås.

Personalplan och investeringsplan

Landskapsstyrelsens översikt saknar både personalplan och investeringsplan vilka enligt utskottets åsikt dock är nödvändiga för att det skall vara möjligt att prioritera olika projekt och nya verksamhetsområden. Vad gäller frågan om personalplan underströks vikten härav redan i utskottets betänkande över föregående långtidsplan (Fu bet.nr 14/1986-87). Utskottet kan dock acceptera det av landskapsstyrelsen anförda skälet att stora organisationsförändringar för närvarande är aktuella och att årets översikt därför saknar personplan.

Vad däremot beträffar investeringsplanen är denna av så grundläggande betydelse för möjligheten att kunna bedöma översikten att finansutskottet inte för sin del kan acceptera att den utelämnats.

Målsättning och strategier

Landstingets verksamhet

I landskapsstyrelsens meddelande sägs att avsikten är att landstingsmännens arvodessystem skall ändras och att det i stället för de nuvarande dagtraktamentena och ersättningen för logikostnader skall införas ett system med kostnadsersättning, som i likhet med vad som gäller för riksdagsmännen skulle föreslås bli skattefria. Medel för ändamålet skulle budgeteras redan för år 1988.

Finansutskottet har inte tagit ställning till frågan emedan utskottet anser att dylika frågor först bör beslutas av landstinget på framställning av talmanskonferensen.

Kansliavdelningens förvaltningsområde

Utskottet omfattar landskapsstyrelsens målsättning för etermediapolitiken, men vill samtidigt understryka vikten av att resultat uppnås under planperioden i frågan om produktion och sändning av åländska TV-program. Programmen bör enligt utskottets åsikt återutsändas via Smedsbolesändaren. Trots detta bör naturligtvis

landskapsstyrelsen följa med den tekniska utvecklingen och de lokala behoven ifråga om alla former av kommunikation via kabel.

Motorfordonsbyrån

I landskapet finns en trafiksäkerhetsnämnd som tillsatts av landskapsstyrelsen och är ett rådgivande och koordinerande organ för trafiksäkerhetsarbetet på Åland. I budgeten för år 1987 finns upptaget 45.000 mark för täckande av nämndens kostnader. För trafiksäkerhetsarbetet finns vidare en trafikkonsulent anställd vid motorfordonsbyrån, men med medel som landskapsstyrelsen genom ett avtal erhåller från Trafikskyddet i riket. Medlen kommer ursprungligen från de premier som betalts för trafikförsäkringar på Åland. Utskottet har blivit informerat om det arbete som görs av trafikkonsulenten och om de fortsatta planerna.

Av landskapsstyrelsens meddelande framgår att en reformering av förarundervisningen är aktuell. Utskottet anser det finnas skäl att fästa större uppmärksamhet vid det faktum att ungdomar är inblandade i huvuddelen av de svåra trafikolyckorna i landskapet. Den mänskliga faktorn är ofta orsak till olyckan och i många av fallen har alkoholen varit med i bilden. Utskottet anser därför att det bör uppgöras ett särskilt program, på samma sätt som är fallet på många andra håll i Norden, innehållande erforderliga förslag till förbättrad trafiksäkerhet. Arbetet bör ses som ett komplement till reformeringen av förarutbildningen.

Finansavdelningens förvaltningsområde

Landskapsstyrelsen har i översikten lämnat sin syn på internrevisionen och dess utveckling. Utskottet vill för sin del understryka vikten av att internrevisionen fortsätter att utvecklas under planperioden. Internrevisionen bör enligt utskottets åsikt ha en mycket självständig roll inom förvaltningen.

Social- och hälsovårdsavdelningens förvaltningsområde

Under social- och hälsovårdsavdelningens avsnitt diskuteras långtgående reformer utan att några resonemang om resursbehov presenteras. Finansutskottet anser inte att landstinget kan göra en sakenlig bedömning utgående från den önskelista som nu okritiskt presenteras.

I sitt betänkande över föregående års långtidsplan poängterade utskottet vikten av att diskussionerna om en samordning av de splittrade resurserna inom sjukvårdssek-

torn skulle fortsätta. Det är därför med förvåning utskottet konstaterar att landskapsstyrelsen nu inte berör frågan trots att den är aktuell inom planperioden.

Utbildningsavdelningens förvaltningsområde

I likhet med vad som sades beträffande social- och hälsovårdsavdelningens förvaltningsområde finns här planer på reformer intagna utan att resursbehovet alls konkretiserats. Utskottet kan för sin del inte ta ställning utan att ett ekonomiskt underlag presenteras.

Näringsavdelningens förvaltningsområde

Landskapsstyrelsen har i översikten framlagt sina planer vad gäller landskapslagen om produktionsstöd och konstaterar härvid att resurserna för forskning, utveckling och utbildning bör ökas samtidigt som stöden bör bibehållas i sin nuvarande form vad gäller de mest utsatta regionerna. Utskottet vill understryka betydelsen av att produktionsstöd ges som hittills till glesbygdsområdena för att sysselsättningen på så sätt skall kunna upprätthållas. Utskottet anser att denna inriktning bör fasthållas även om det skulle komma att innebära avsteg från den målsättning som kommer att tillämpas i riket.

Det är med tillfredsställelse finansutskottet noterat att landskapsstyrelsen anser att utvecklingen av lantbruket, fisket och skogsbruket bör fortsätta i enlighet med de hittills uppställda målen. Med tanke på de förändringar i målsättningen som är aktuella i riket inom lantbruket finns det skäl att för landskapets del tillse att det åländska lantbrukets speciella förutsättningar särskilt beaktas. Detta kunde lämpligen ske i samband med det lantbrukspolitiska program som landstinget hemställt om (Hemst.mot.nr 49/1986-87 och Leu bet.nr 19/1986-87).

Landskapsstyrelsen redogör i översikten för sina planer vad gäller utvecklandet av turismen. Finansutskottet anser för sin del att den strategiska planen inte är någon plan för utvecklandet av hela den åländska turistnäringen eftersom den till största delen gäller enbart utbyggnaden av hotell Arkipelag. Planeringen borde i stället ha utgått från den typ av riktlinjer som finansutskottet uppdrog i sitt betänkande över långtidsplanen för åren 1985-89 (Fu bet.nr 18/1984-85). Särskilt skall här nämnas den regionala fördelningen där bl.a. beträffande logisektorn sägs att "en jämn regional spridning av landskapets satsningar är en viktig utgångspunkt". Detta anser

utskottet att särskilt bör beaktas vid planeringen av turistsatsningarna under 1990-talet. Landskapsstyrelsen bör i det sammanhanget också klargöra sin ståndpunkt till vilken stödpolitik som skall bedrivas inom turistnäringen, så att företag, enskilda näringsidkare och kommunerna ges möjlighet till en långsiktig planering av sina verksamheter.

INVESTERINGSPLAN

Ålands turisthotell

Landskapsstyrelsen meddelar sin avsikt att i tilläggsbudget föreslå upptagande av ett projekteringsanslag för utbyggnaden av hotell Arkipelag innan landstinget i samband med framställningen om extraordinarie medel tar slutgiltig ställning till ärendet. Hittills har inte för landstinget presenterats några väl underbyggda kalkyler för olika alternativ till utbyggnad av hotell Arkipelag. Utskottet anser därför att landskapsstyrelsen nu bör uppgöra förslag till olika alternativa lösningar av utbyggnaden innehållande kalkyler över lönsamheten så att dessa kan föreläggas landstinget i samband med anhållan om projekteringsanslag. För att en sakenlig behandling skall kunna ske bör landskapsstyrelsen dessutom i det sammanhanget klargöra vilken ekonomisk-politisk påverkan satsningen får i landskapet och vilken näringspolitisk påverkan utbyggnaden antas få på den övriga turistnäringen i landskapet.

Ålands sjömansskola

Finansutskottet delar landskapsstyrelsens uppfattning att byggande av elevinternat inte är aktuellt under planperioden.

Ledamoten Tuominen har fogat skriftlig reservation till betänkandet.

Vägar

Landskapsstyrelsen har inte fogat någon investeringsplan till översikten. Finansutskottet har för sin del konstaterat att den investeringsplan för vägbyggnads- och vägförbättringsarbeten i skärgården som fogades till utskottets betänkande (Fu bet.nr 1/1986-87) över förslaget till ordinarie årsstat för år 1987 måste anses som gällande.

Vad beträffar väganslagen för fasta Åland har utskottet under ärendets behandling erfarit att de kommer att bli starkt belastade på grund av att delar av det åländska vägnätet inte håller för de tunga laster som de under senare år utsatts för. Dessutom kommer den tillåtna högsta fordonsvikten och -bredden att öka i de

nordiska länderna enligt gemensamma europeiska normer. En motsvarande korriger-
ring kan bli nödvändig i landskapet. Hur detta kommer att påverka den åländska
vägstandarden och vilka kostnader det kommer att medföra är idag omöjligt att
säga.

Landskapsstyrelsen berör i översikten inte frågan om bro över Hällösund i Geta
trots att finansutskottet i sitt betänkande över budgetförslaget för år 1987
konstaterade "att brons byggnadskostnader är av den storleksordningen att dess
finansiering med hänsyn även till andra investeringsprojekt bör inordnas i samband
med långtidsplanen". I det här sammanhanget vill utskottet vidare understryka de
av landstinget omfattade principerna om budgetering för vägar på fasta Åland och i
skärgården. Finansutskottet redogör för sitt ställningstagande i allmänna motive-
ringen till betänkandet (Fu bet.nr 1/1986-87) över ordinarie årsstaten för år 1987.
Enligt beslutet skulle således en bro över Hällösund i Geta budgeteras under
väganslaget för fasta Åland. Utskottet anser att ett delanslag under planperioden
för bron bör beaktas, men att investeringen p.g.a. de särförhållanden den berör inte
skall påverka nivån för övriga väginvesteringar.

I samband med behandlingen av en hemställningsmotion om bl.a. en ringväg över
Lumparland-Vårdö (Hemst.mot.nr 3/1985-86) hemställde landstinget om en kost-
nadsutredning. Landskapsstyrelsen berör inte den frågan i meddelandet, varför
finansutskottet förutsätter att utredningen görs så att investeringen senare kan
beaktas i planeringen.

Skärgårdstrafiken

Landskapsstyrelsen har beaktat 13 miljoner mark som delanslag för anskaffning av
en ersättningsfärja för m/s Kökar. Utskottet vill dock föreslå att landskapsstyre-
lsen, med tanke på den långa tid planeringen av en färja tar, med det snaraste
upptar ett projekteringsanslag så att byggandet kan igångsättas vid lämplig
tidpunkt i förhållande till sysselsättningsläget inom varvsindustrin.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget med de i betänkandet
anförda synpunkterna omfattar land-
skapsstyrelsens översikt av landskapet
Ålands hushållning åren 1987-1991
samt att Landstinget beslutar bringa
betänkandet till landskapsstyrelsens
kännedom.

Mariehamn den 17 september 1987

På finansutskottets vägnar:

Roger Jansson
ordförande

Elisabeth Naclér
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Roger Jansson, vice-ordföranden Olof Jansson samt ledamöterna Lundberg, Sundblom och Tuominen (delvis).

Reservation

INVESTERINGSPLAN

Ålands sjömansskola

Jag kan inte omfatta utskottets majoritets uppfattning om att anslag för ett elevinternat inte blir aktuellt under perioden. Landskapsstyrelsen anser inte heller att internatet kan byggas.

Den verkstadsbyggnad som planeras bör enligt min uppfattning tidigareläggas till åren 1988-89 så att internatet kan planeras under år 1990 och uppföras 1991. En dylik lösning kräver ett planeringsanslag om 200.000 mark och ett byggnadsanslag om 6.000.000 mark.

Trots att elevantalet minskat i sjömansskolan finns fortsättningsvis behov av ett ändamålsenligt elevinternat för landskapets skolor. Särskilt hotell- och restaurangskolans utveckling leder sannolikt till ett ökat behov av internatsplatser under själva skolterminerna. Internatet kan mycket väl underställas sjömansskolans administration.

Även sommartid synes det finnas behov av lämpliga utrymmen för Ålands sommaruniversitets - och Ålands högskolas behov. Ytterligare kan här nämnas att den utbytesverksamhet som sker inom ramen för det s.k. Nordjobbprojektet kan utvecklas enbart ifall tillräckligt billiga bostäder kan anordnas. Den eventuellt lediga kapacitet som inte kan fyllas genom ovanstående aktiviteter, kan fungera som ett vandrarhem och således erbjuda relativt billiga övernattningsmöjligheter för turistnäringens behov.

Mariehamn den 24 september 1987

Pekka Tuominen